

OBSAH

Predslov/ 9

1. KAPITOLA ÚVOD DO TEÓRIE OSOBNOSTI: RÁMEC PRE POROVNANIE

(Anton Polák) 12

ČO JE TO OSOBNOSŤ 12

ČO JE TO TEÓRIA 13

Ako sa teórie konštruujú 13

Čo vytvára teóriu 13

Čo je úlohou teórie 14

Teória a paradigma 15

TEÓRIA OSOBNOSTI A HISTÓRIA

PSYCHOLÓGIE 15

Vplyvy iných tradícií na teóriu

osobnosti 16

Charakteristické znaky teórie

osobnosti 17

DIMENZIE TEÓRIE OSOBNOSTI 18

TEÓRIA OSOBNOSTI: SILNÉ

A SLABÉ STRÁNKY 22

ZHRNUTIE 24

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 26

I. ČASŤ Zameranie na psychodynamické sily 27

2. KAPITOLA KLASICKÁ PSYCHOANALÝZA

SIGMUNDA FREUDA (Anton Polák) 30

ČO VYTVÁRA OSOBNOSŤ 33

Id 33

Ego 34

Superego 34

DYNAMIKA OSOBNOSTI 35

Pudý ako psychická energia 36

Ako sa energia rozdeľuje a využíva 38

Úzkosť 39

AKO SA OSOBNOSŤ VYVÍJA 40

Identifikácia 40

Presunutie 41

Obranné mechanizmy 42

Štádiá vývinu 44

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 48

Voľné asociácie 48

Analýza sna 51

Kazuistiky 51

Súčasný psychoanalytický výskum 52

ZHODNOTENIE 53

ZHRNUTIE 57

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 59

3. KAPITOLA SÚČASNÁ PSYCHOANALYTICKÁ

TEÓRIA: ERIK ERIKSON

A ĎALŠÍ (Eva Uhrová) 62

PSYCHOANALYTICKÁ TRADÍCIA

A EGO-PSYCHOLÓGIA 63

Anna Freudová: Ego ako rovnocenný

partner 63

Heinz Hartmann: Autonómne Ego 64

Robert W. White: Potreba kompetencie

Ega 65

ERIK H. ERIKSON 66

Nové, tvorivé Ego 66

Psychosociálna teória vývinu 67

Ritualizácia, rituál a ritualizmus:

sociálno-kultúrne aspekty vývinu 75

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 79

ZHODNOTENIE 84

ZHRNUTIE 85

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 87

4. KAPITOLA ANALYTICKÁ PSYCHOLÓGIA

C. G. JUNGA (Anton Heretik) 90

DEFINÍCIA OSOBNOSTI 92

TRVALÉ ČRTY OSOBNOSTI 93

Vedomie a Ego 93

Osobné nevedomie

a jeho komplexy 94

Kolektívne nevedomie 94

Postoje a funkcie: Jungova psychologická

typológia 98

Interakcia medzi osobnostnými

črtami 100

DYNAMIKA OSOBNOSTI 103

Psychická energia 103

Psychické hodnoty 104

Ekvivalencia a entropia 105

Využitie energie 105

VÝVIN OSOBNOSTI 106

Príčinnosť psychických udalostí 108

Individuácia a transcendentná

funkcia 109

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 110

Komplexy: Slovo-asociačný test 110

Archetypy: Analýza snov a ostatného nevedomého

materiálu 111

ZHODNOTENIE 112

ZHRNUTIE 114

ODPORUČANÁ LITERATÚRA 115

5. KAPITOLA INTERPERSONÁLNA DYNAMIKA:

ALFRED ADLER, KAREN HORNEYOVÁ, ERICH FROMM,

HARRY STACK SULLIVAN

(Igor Obuch) 118

ALFRED ADLER 118

Fiktívne finálne ciele 119

Prekonávanie inferiority a stávanie

sa superiorným: Veľká hnacia sila smerujúca

k vrcholu 121

Sociálny záujem 122

Životný štýl 123

Kreatívna sila Self 124

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 124

KAREN HORNEYOVÁ 127

Anxieta a konflikt 129

Pokusy o zvládnutie	132	ZHODNOTENIE	208
Neurotické „riešenie“ konfliktu: Horneyovej model interpersonálnych štýlov	133	ZHRNUTIE	209
ERICH FROMM	135	ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	211
Podmienky ľudskej existencie	135	8. KAPITOLA OSOBNÝ SVET:	
Teória sociálneho charakteru	137	KURT LEWIN A GEORGE KELLY	
Výskum sociálneho charakteru	139	(Anton Polák)	214
HARRY STACK SULLIVAN	140	TEÓRIA POLA KURTA LEWINA	214
Dynamika osobnosti	140	Štruktúra osobnosti	215
Trvalé aspekty osobnosti	143	Dynamika osobnosti	220
Osobnosť v čase: Vývinové epochy	145	Vývin osobnosti	227
ZHODNOTENIE	150	ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	230
ZHRNUTIE	152	TEÓRIA OSOBNÝCH KONŠTRUKTOV	
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	154	GEORGA KELLYHO	231
II. ČASŤ Zameranie na prežívajúceho človeka	156	Štruktúra osobnosti	233
		Dynamika a vývin osobnosti	235
		ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	237
		ZHODNOTENIE	239
		ZHRNUTIE	242
		ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	244
6. KAPITOLA HOLIZMUS A HUMANIZMUS:	159	III. ČASŤ Dôraz na trvalé charakteristiky	246
ABRAHAM MASLOW A CARL ROGERS (Vladimír Hlavěnka)	160	9. KAPITOLA PERSONOLÓGIA:	
ABRAHAM H. MASLOW	161	HENRY MURRAY (Eva Viliková)	250
V svojej podstate sme dobrí, a nie skazení	163	DEFINÍCIA OSOBNOSTI	251
Motivácia: Hierarchia potrieb	163	TRVALÉ ASPEKTY OSOBNOSTI	252
Aká je organizácia osobnosti?	172	Behaviórálne jednotky: Kroky a seriály	252
Sebaaktualizujúci ľudia: Vrcholný zážitok B- a D-oblastí	173	Usporiadanie, schopnosti a úspechy	253
CARL R. ROGERS	179	DYNAMIKA OSOBNOSTI	254
Trvalé aspekty osobnosti	181	Redukcia napätia	255
Dynamika osobnosti	183	Potreba: Stránka jednotlivca	255
Vývin osobnosti	183	Tlak: Stránka prostredia	259
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	185	Interakcia medzi potrebou a tlakom: Téma	259
ZHODNOTENIE	189	Zameranie správania: Vektory a hodnoty	260
ZHRNUTIE	190	Klíúč k jedinečnosti: Jednotná téma	260
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	192	Dominancia: Fyziologický základ správania	262
		VÝVIN OSOBNOSTI	264
7. KAPITOLA EXISTENCIÁLNA PSYCHOLÓGIA:		Komplexy z detstva	264
LUDWIG BINSWANGER A MEDARD BOSS (Eva Uhrová)	196	Vývinové procesy a procesy učenia	265
ČO JE EXISTENCIÁLNA PSYCHOLÓGIA?	196	Socializačný proces	266
DASEIN: BYTIE-VO-SVETE	198	VÝSKUM A METÓDY	267
Mody, existenciály a konštrukcia sveta	201	Štúdium jednotlivca	267
Ľudský potenciál a podstata existencie	201	Diagnostická rada	267
Bytie-mimo-sveta	203	Meranie osobnosti	268
VYSVETLENIE EVOLÚCIE ĽUDSKEJ EXISTENCIE	203	ZHODNOTENIE	270
Voľba, vina, des	204	ZHRNUTIE	271
Štávanie sa: vývin jednotlivca	204	ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	272
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	205	10. KAPITOLA JEDINEČNOSŤ ČLOVEKA:	
Validizácia fenomenologickej analýzy	206	GORDON ALLPORT (Anton Heretik)	276
Daseinsanalýza snov	206		

ŠTRUKTÚRA A DYNAMIKA

OSOBNOSTI	278
Definícia osobnosti	278
Črty a osobné dispozície	279
Intencionalita	284
Proprium	285
Funkčná autonómia	285
Jednota osobnosti	287
VÝVIN OSOBNOSTI	288
Detstvo	288
Vývin propria	289
Dospelosť	290
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	291
Idiografické metódy versus nomotetické metódy	292
Štúdie výrazového správania	292
Osobný dokument: „Jennine“ listy	294

ZHODNOTENIE

297

ZHRNUTIE

299

ODPORÚČANÁ LITERATÚRA 301**11. KAPITOLA KONŠTITUČNÉ****A GENETICKÉ NÁZORY:****WILLIAM SHELDON A INÍ***(Eva Vilikovská)* 304**WILLIAM SHELDON: PRVÝ MODERNÝ PREDSTAVITEĽ****KONŠTITUČNEJ PSYCHOLÓGIE** 306

Statika osobnosti	308
Dynamika osobnosti	314
Niekoľko myšlienok o dedičnosti, prostredí a vývine	320
Výskum vlastností	320

DEDIČNOSŤ A OSOBNOSŤ: BEHAVIORÁLNA**GENETIKA** 325

Identické dvojčatá vychovávané oddelene	325
Jednovaječné a dvojvaječné dvojčatá	328
Štúdie adopcií	328

ZHODNOTENIE 330**ZHRNUTIE** 332**ODPORÚČANÁ LITERATÚRA** 334**12. KAPITOLA FAKTOROVÍ ANALYTICI:****RAYMOND CATTELL A HANS EYSENCK***(Eva Uhrvá)* 336**RAYMOND CATTELL** 336

Osobnosť ako štruktúra číť	336
Vývin osobnosti	346
Výskumné techniky	348

HANS J. EYSENCK 350

Definícia osobnosti	351
Trvalé aspekty osobnosti	352
Fyziologické koreláty osobnostných dimenzií	357
Ako sa získavajú osobnostné charakteristiky	359
Výskumné techniky	360

ZHODNOTENIE 361**ZHRNUTIE** 363**ODPORÚČANÁ LITERATÚRA** 365**IV. ČASŤ Zameranie na učenie****a prostredie** 368**13. KAPITOLA TEÓRIA OPERAČNÉHO
PODMIENOVANIA:****B. F. SKINNER (Vladimír Hlavenka)** 372**ZÁKLADNÉ PREDPOKLADY** 374**TYPY SPRÁVANIA** 376**VARIÁCIE V INTENZITE SPRÁVANIA** 376**PREDIKOVANIE A ZMENA****SPRÁVANIA** 377

Princípy podmienovania a učenia	377
Posilnenie a utváranie správania	381
Generalizácia a diskriminácia	384
Sociálne správanie	384
Abnormálne správanie	385

ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY 386

Efekty liekov na správanie 387

Behaviorálne intervencie u psychiatrických pacientov 387

ZHODNOTENIE 388**ZHRNUTIE** 390**ODPORÚČANÁ LITERATÚRA** 391**14. KAPITOLA TEÓRIA PODNET — REAKCIA:****NEAL E. MILLER A JOHN DOLLARD***(Igor Obuch)* 394

Historické pozadie 394

Prístup Millera a Dollarda: Prehľad 397

ŠTRUKTÚRA OSOBNOSTI 397**DYNAMIKA OSOBNOSTI** 399**VÝVIN OSOBNOSTI** 399

Vnútorne vybavenie: Jednoduchá reakcia

a primárny pud 399

Model vývinu: Sekundárny pud a proces učenia 400

Klasické podmienovanie reakcie

strachu 400

Vyššie duševné procesy 404

Sociálny kontext 405

Kritické tréningové situácie 406

Nevedomé procesy 408

Model konfliktu 409

VÝVIN NEUROTICKEJ OSOBNOSTI 413

Ako sa možno „naučiť“ neurózy 413

Psychotherapia 414

CHARAKTERISTIKY VÝSKUMU 417

Štúdie presunutia 417

Učenie autonómneho nervového systému 418

ZHODNOTENIE 419**ZHRNUTIE** 420**ODPORÚČANÁ LITERATÚRA** 422**15. KAPITOLA OSOBNOSŤ AKO SOCIÁLNE
UČENIE:**

ALBERT BANDURA A INÍ <i>(Anton Herefík)</i>	426
ALBERT BANDURA	428
Systém Self	429
Čo motivuje ľudí?	432
Učenie pozorovaním: Vývin správania	433
UČENIE SA EMOČNÝM SKÚSENOSTIAM	435
ŤAŽISKO VÝSKUMU A METÓDY	437
MARTIN SELIGMAN	438
Naučená bezmocnosť	438
Vysvetľovací štýl	442
WALTER MISCHEL	443
Predpovede správania	443
Paradox konzistencie	445
Odloženie uspokojenia	447
Výskumné metódy	447
ZHODNOTENIE	448
ZHRNUTIE	449
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	451
V. ČASŤ Perspektívy teórií osobnosti	453
16. KAPITOLA TEÓRIE OSOBNOSTI: SÚČASNÝ STAV A NOVÉ SMERY <i>(Vladimír Hlavenka)</i>	458
POROVNÁVANÉ TEÓRIE	458
Dimenzie osobnosti	458
Generovanie výskumu	460
AKO MOŽNO ZLEPŠIŤ TEÓRIE OSOBNOSTI	462
TÉMY SÚČASNOSTI A VÝSKUMNÉ TRENDY	463
JEDNA TEÓRIA ALEBO MNOHO TEÓRIÍ?	465
ZHRNUTIE	467
ODPORÚČANÁ LITERATÚRA	468
Slovník	469
Literatúra	484
Menný register	505